

פסגת הנשיאים טראמפ ושי בבית הלבן: איך מתחרים בלי לאבד שליטה

04.10.2026 | חוקר אורח | written by

עיקרי הדברים

- הפסגה בווינגטון בין נשיאי ארה"ב וסין הניבה הסכמות מוגבלות, ובראשן הארכת הפוגת הסחר בחודשיים, עד 10 בינואר 2027. היא לא פתרה את מחלוקות היסוד, אך העניקה לשני הצדדים זמן נוסף לניהול היריבות.
- סין מבקשת יציבות והכרה במעמדה כמעצמה, בעוד שארה"ב מבקשת לתרגם לחץ כלכלי וטכנולוגי לויתורים. לשני הצדדים אינטרס בהסכמות מוגבלות, אך התחרות האסטרטגית צפויה להימשך.
- התלות ההדדית הפכה גם למנוף לחץ: לסין יתרון בעיבוד מינרלים קריטיים ובייצור מגנטים, ולארה"ב מנופים בתחום השבבים והטכנולוגיות המתקדמות. הפוגה במכסים אינה פותרת את הפגיעות המבנית.
- הוכרז על ערוץ תקשורת לטיפול בתקריות הקשורות לבינה מלאכותית, אך המבחן הוא יישומו. בסוגיית טאיוואן, חבילת נשק אמריקנית בהיקף 14 מיליארד דולר נותרה מעוכבת גם לאחר הפסגה.
- קשריה של סין עם איראן מתקיימים לצד אינטרסים רחבים במדינות המפרץ וביציבות האזור. אין להסיק מעומק הקשרים עם טהראן שבייג'ינג מוכנה לשלם מחיר משמעותי כדי להגן עליה.
- על ישראל לבחון את ההתנהגות הסינית לאחר הפסגה, להעמיק את התיאום עם ווינגטון ולצמצם חשיפה לשיבושים בחומרי גלם ובטכנולוגיות חיוניות. הצהרות על יציבות אינן תחליף לצעדים שניתן לבחון בפועל.

מבוא

נשיא סין, שי ג'ינפינג, הגיע לווינגטון בסוף ספטמבר כאשר היחסים בין ארה"ב לסין נמצאים במצב מעט פרדוקסלי. מצד אחד, התחרות ביניהן עמוקה מכפי שהיתה במשך עשרות שנים. היא משתרעת על תחומים כגון טכנולוגיה, סחר, שרשראות אספקה, בינה מלאכותית, מינרלים קריטיים, ביטחון באסיה והשפעה על הסדר הבינלאומי. מצד שני, שתי המעצמות מבינות יותר ויותר שאין להן אפשרות מעשית לנתק לחלוטין את הקשרים ביניהן, ושעימות בלתי מבוקר עלול לגבות מחיר כבד משתיהן, ומהכלכלה העולמית כולה.

זו נקודת המוצא הנכונה להבנת הפסגה השנייה השנה בין שי לטראמפ. מי שמחפש "עסקה היסטורית" לא מצא אותה בפסגה. המחלוקות המרכזיות עמוקות מדי מכדי להיפתר בפגישה

אחת. אבל גם פגישה שאינה פותרת אותן יכולה להיות משמעותית מאוד. השאלה המרכזית אינה אם היריבות תסתיים, אלא אם וושינגטון ובייג'ינג יתרגמו את ההבנות המוגבלות למנגנונים שיאפשרו לנהל אותה.

הטקסיות הרבה שליוותה את הביקור אינה רק תפאורה. שי הגיע לביקור ממלכתי ראשון בווינגטון זה יותר מעשור, וטראמפ העניק לו קבלת פנים החורגת מפגישת עבודה שגרתית. עבור בייג'ינג, התמונות הללו משדרות מסר חשוב: סין מבקשת הכרה במעמדה כמעצמה שוות ערך לארה"ב, שלא ניתן עוד לנהל את ענייני העולם בלעדיה. עבור טראמפ, אותה תפאורה משרתת מסר שונה: נשיא אמריקאי שמסוגל להתמודד ישירות עם מנהיגה של היריבה האסטרטגית המרכזית של ארצו ולנסות להשיג ממנו ויתורים.

הטקס העניק לבייג'ינג הישג תדמיתי: התקשורת הממלכתית הדגישה את היחס לשי כאל מנהיג של מעצמה שוות מעמד. מנגד, הבית הלבן הציג את ההסכמות כהישגים לציבור האמריקאי. הפער בין המסרים מחייב להבחין בין ערכו הסמלי של הביקור לבין השינוי המעשי ביחסים. לכן שני המנהיגים יכולים לעמוד באותו חדר ולספר לציבור שלהם שני סיפורים שונים לחלוטין.

בייג'ינג רוצה יציבות אבל לא מעמד נחות

הנשיא שי הגיע לווינגטון כאשר מצבה של סין מורכב. הכלכלה הסינית עדיין מתמודדת עם חולשות פנימיות, אך יכולתה התעשייתית והיצוא שלה מעניקות לה עוצמה משמעותית בזירה הבינלאומית. גם שנים של מכסים, מגבלות טכנולוגיות וניסיונות מערביים לצמצם תלות לא הצליחו לנתק את סין מהכלכלה העולמית.

בייג'ינג ביקשה לנצל את הפסגה כדי לעגן את המסגרת שעליה הסכימו המנהיגים בפגישתם במאי, מערכת יחסים של "יציבות אסטרטגית בונה". במסר שפירסם עם הגעתו לווינגטון, שי אף הגדיר את היעד בצורה ברורה יותר: שיתוף פעולה יהיה המרכיב המרכזי, התחרות תישאר מוגבלת, המחלוקות ינוהלו והשלום יישמר.

אין פירוש הדבר שסין מבקשת להפסיק להתחרות בארה"ב. להיפך. בייג'ינג השלימה במידה רבה עם העובדה שהתחרות היא מצב קבוע. היא מבקשת למנוע מצב שבו וושינגטון הופכת את התחרות למדיניות שמטרתה לחסום באופן שיטתי את התפתחותה הטכנולוגית והכלכלית של סין.

הנשיא טראמפ הגיע עם תפיסה שונה. מבחינתו, עצם קיומה של תלות סינית בשוק, בטכנולוגיה ובמערכת הפיננסית הקשורה לארה"ב הוא מנוף מיקוח. הוא ביקש להראות לציבור האמריקאי שמדיניות הלחץ שלו מייצרת תוצאות: יותר רכישות של מוצרים אמריקאיים, אספקה יציבה של חומרי גלם קריטיים, שיתוף פעולה נגד ייצור חומרי גלם לפנטנל, והגנה על היתרון הטכנולוגי האמריקאי.

גם העיתוי הפוליטי חשוב. הארכת ההפוגה מעבר לבחירות האמצע מעניקה לטראמפ סיכוי לצמצם זעזועים מסחריים בתקופה רגישה. זהו יתרון של יציבות זמנית; אין בכך כשלעצמו ראייה לכך שהלחץ האמריקאי שינה את חישוביה האסטרטגיים של סין.

אבל כאן מתגלה אחד השינויים החשובים ביותר ביחסי שתי המדינות: מנופי הלחץ אינם נמצאים רק בידיה של וושינגטון.

כשהתלות הופכת לנשק

במשך שנים היה מקובל לטעון שהתלות הכלכלית העמוקה בין סין לארה"ב תפעל כגורם ממתן. ההיגיון היה פשוט: שתי כלכלות שמרוויחות כל כך הרבה זו מזו יחששו מעימות.

הפסגה הנוכחית ממחישה עד כמה המציאות השתנתה. התלות לא נעלמה, אבל משמעותה השתנתה. במקום להיות רק בלם בפני עימות, היא הפכה גם למקור כוח.

הדוגמה הבולטת היא המינרלים הקריטיים והיסודות הנדירים. השליטה הסינית בחלקים מרכזיים של העיבוד והייצור מעניקה לבייג'ינג יכולת להשפיע על תעשיות מערביות התלויות בחומרים ובמגנטים אלה. מנגד, ארה"ב מחזיקה במנופים חזקים בתחום השבבים המתקדמים, ציוד ייצור השבבים והגישה לחלק מהטכנולוגיות החיוניות למהפכת הבינה המלאכותית.

כל צד, במלים אחרות, מחזיק בנקודות תורפה של האחר.

עוד לפני הפסגה הוסכם על הארכת הפוגת המכסים בחודשיים, עד 10 בינואר 2027, צעד שמפחית את הסיכון לחידוש מיידי של מלחמת הסחר. אבל זו אינה תשובה לבעיה המבנית. וושינגטון רוצה ודאות רבה יותר בנוגע לאספקה הסינית; בייג'ינג רוצה לצמצם את האפשרות שבקרות יצוא אמריקאיות חדשות יפגעו בהתפתחות הטכנולוגית שלה.

ההארכה אינה מבטיחה אספקה סדירה של מינרלים ומגנטים. בהודעת הבית הלבן נותר הטיפול במחסור נושא להמשך עבודה. התלות האמריקאית בנקודות מפתח בשרשרת האספקה הסינית ממשיכה אפוא להעניק לבייג'ינג כוח מיקוח.

לצד ההפוגה הושגה הסכמה על המלצות להקלות במכסים על סחורות לא רגישות בשווי כ-30 מיליארד דולר בכל כיוון. מדובר בשווי הסחורות, ולא בשווי ההפחתה במכסים. מנגנוני הסחר וההשקעות קודמו, אך ההודעות אינן מספקות עדיין תמונה מלאה של לוחות הזמנים והיישום.

לכן אחת השאלות המעניינות לאחר הפסגה היא לא מה נאמר על המכסים, אלא האם שתי המדינות יצליחו ליישם גבולות לשימוש בתלות ההדדית כנשק.

המאבק האמיתי מתנהל בטכנולוגיה

אם המסחר הוא הזירה המיידית, הבינה המלאכותית היא הזירה שבה עשויה להיקבע חלוקת העוצמה העתידית.

שתי המדינות מבינות שבינה מלאכותית אינה עוד ענף טכנולוגי. היא קשורה לפיריון, תעשייה, מודיעין, סייבר וליכולות ביטחוניות. לכן קשה להפריד בין תחרות מסחרית לבין שיקולים של ביטחון לאומי.

ארה"ב מנסה לשמר יתרון בתחום השבבים וכוח המחשוב. סין משקיעה משאבים עצומים בפיתוח יכולות עצמאיות ומפרשת חלק מהמגבלות האמריקאיות כניסיון לעכב את עלייתה. הפסגה לא פתרה את המחלוקת הזאת.

ההסכמות התמקדו בניהול סיכונים: לפי הבית הלבן, הוכרז על דיאלוג ועל ערוץ תקשורת לתקריות הקשורות לבינה מלאכותית, והמפגש הבא אמור להתקיים עד נובמבר 2026. ההכרזה היא צעד מוגבל; עדיין יש לבחון כיצד תפעל המסגרת במשבר ממשי.

דווקא כאן צריך להיזהר מהודעות חגיגיות. הקמת "קו חם" אינה מבטיחה שמישהו יענה לו בזמן אמת. השאלה תהיה אילו גופים סיניים ואמריקאיים ישתתפו במנגנון, מה תהיה סמכותם, והאם הוא ישרוד כאשר היחסים ייכנסו שוב לתקופה של מתיחות.

טייוואן היא המבחן המסוכן

ומעל כל אלה מרחפת טיוואן.

עבור בייג'ינג, אין סוגיה רגישה יותר. מבחינתה, שאלת האי נוגעת ישירות לריבונות וללגיטימציה של המפלגה הקומוניסטית. מבחינת וושינגטון, היא קשורה לא רק לטייוואן עצמה אלא גם לאמינות האמריקאית באזור האינדו-פסיפי.

הנשיא שי ביקש לבחון אם רצונו של טראמפ להגיע להסכמות כלכליות יכול ליצור גמישות אמריקאית גם בנושא זה. הנשיא טראמפ, מצדו, נוטה לראות כמעט כל סוגיה כחלק ממערכת מיקוח רחבה יותר. החיבור בין שתי הגישות הללו הוא בדיוק מה שמעורר חשש בקרב תומכי טיוואן בארה"ב ובאי עצמו.

לא נדרשת עסקה דרמטית כדי ליצור שינוי. גם שינוי בניסוח, עיכוב בהחלטות או עמימות חדשה יכולים לקבל משמעות אסטרטגית. בייג'ינג תבחן כל סימן שעשוי להעיד כי התמיכה האמריקאית בטייוואן אינה חסינה מפני משא ומתן.

לאחר הפסגה נותרה מעוכבת חבילת נשק אמריקאית לטייוואן בשווי 14 מיליארד דולר. עם זאת, שר ההגנה הטייוואני הבהיר שהמכירות הקיימות ושיתוף הפעולה נמשכים. העיכוב עשוי להעניק לבייג'ינג זמן ומרחב מיקוח, אך אינו מוכיח שינוי כולל במדיניות האמריקאית.

לכן בטאיפיי נבחנות לא רק הצהרות המנהיגים, אלא גם החלטות הממשל על אספקת נשק ועל המשך התמיכה באי.

ומה ישראל צריכה לחפש בפסגה?

מנקודת מבט ישראלית, דווקא איראן עשויה לספק הצצה מעניינת למערכת היחסים בין שתי המעצמות.

ארה"ב רוצה שסין תנצל את קשריה עם טהראן כדי להשפיע על התנהלותה. לסין אכן יש אינטרסים משמעותיים באיראן, אך חשוב שלא להפריז במשמעותם. היחסים עם טהראן הם רק חלק מתיק אינטרסים סיני רחב בהרבה במזרח התיכון.

לבייג'ינג יש קשרים עמוקים עם סעודיה, איחוד האמירויות ומדינות נוספות במפרץ; היא תלויה בזרימת אנרגיה יציבה מהאזור; והיא מעוניינת שנתבי הסחר יישארו פתוחים. הסלמה אזורית ממושכת פוגעת בכל אלה.

זו בדיוק הדילמה הסינית: איראן חשובה לבייג'ינג, אבל אינה חשובה מספיק כדי שסין תסכן למענה את מכלול האינטרסים שלה.

בהודעת הבית הלבן נמסר כי המנהיגים הסכימו שאיראן לא תחזיק בנשק גרעיני וכי אין לגבות תשלום על מעבר בנתיבי מים בינלאומיים. אולם אין בהודעה התחייבות סינית לצעדים מוגדרים מול טהראן. מבחינת ישראל, הסכמה עקרונית אינה מעידה כשלעצמה על נכונות סינית להפעיל לחץ.

מכאן שהשאלה הישראלית המעניינת אינה האם הנשיא שי "יבחר" בין איראן לארה"ב. סין אינה נוהגת לחשוב כך. השאלה היא כמה היא מוכנה להשקיע כדי להגן על איראן כאשר המחיר של התמיכה עולה. את משמעות ההבנות העקרוניות יש לבחון בהתנהגות שלאחר הפסגה, ולא בהצהרות הפומביות בלבד.

הפסגה מתחילה באמת כשהיא מסתיימת

זו גם הסיבה שלא כדאי למדוד את הצלחת הפגישה לפי מספר ההסכמים שהוכרזו.

טראמפ ביקש להציג התחייבויות סיניות לרכישות נוספות או שיתוף פעולה בנושאים מסוימים. שי יכול היה להציג את עצם הביקור ואת היחס הממלכתי כהוכחה לכך שארה"ב מכירה במעמדה של סין. שני הצדדים זקוקים להישגים שאפשר להציג בבית.

גם ההודעה על שני דובי פנדה שיושאלו לגן החיות באטלנטה מדגימה את מקומן של מחוות סמליות בביקור. למחוות כאלה יש ערך דיפלומטי, אך הן אינן משנות את מאזן המיקוח בסוגיות הליבה.

המבחן החשוב נמצא במקום אחר.

האם אספקת המינרלים הקריטיים תמשיך לזרום כאשר יתעורר המשבר הבא? האם ארה"ב תמשיך להרחיב את מגבלות הטכנולוגיה? האם מנגנוני התקשורת בתחום הבינה המלאכותית יפעלו בשעת צורך? כיצד תתנהל וושינגטון מול טייוואן? ומה תעשה סין כאשר האינטרסים שלה באיראן יתנגשו שוב באינטרסים שלה מול ארה"ב ומדינות המפרץ?

התשובות לשאלות האלה יקבעו את חשיבות הפסגה הרבה יותר מהתמונות מחדר הסגלגל.

סיכום והמלצות לישראל

ארה"ב וסין אינן מתקרבות זו לזו מבחינה אסטרטגית. הן גם אינן חוזרות לעידן שבו שילוב כלכלי הולך וגובר נתפס כבסיס ליחסים יציבים. שתיהן נערכות לתחרות ממושכת.

אלא שהן מתחילות להבין שתחרות בין שתי המעצמות החזקות בעולם דורשת גם כללים. הן צריכות לדעת היכן נמצאים הקווים האדומים, אילו מנופי לחץ אפשר להפעיל מבלי לגרור תגובת שרשרת, וכיצד להשאיר ערוצי תקשורת פתוחים גם כשהיחסים מידרדרים.

לכן הפסגה בווינגטון לא היתה פסגת שלום, וגם לא תחילתה של ידידות סינית-אמריקאית חדשה. היא היתה ניסיון לקבוע את כללי המשחק של יריבות שכבר הפכה לעובדה קבועה של המערכת הבינלאומית.

אם טראמפ ושי יצליחו ליצור מנגנונים שיאפשרו לשתי המדינות להתחרות מבלי לאבד שליטה, יהיה לכך ערך רב יותר מעוד "עסקה גדולה". בעולם שבו כמעט כל משבר מרכזי, מטייוואן והשבבים ועד איראן ושרשראות האספקה, מושפע מהיחסים בין וושינגטון לבייג'ינג, היכולת לנהל את היריבות עשויה להיות חשובה לא פחות מהיכולת לנצח בה.

הפסגה שימרה אפוא יריבות מנוהלת, בלי לשנות את יסודותיה. רצף המפגשים הצפוי בפורומים הבינלאומיים עשוי לסייע במניעת הידרדרות, אך גם לדחות הכרעות קשות. על ישראל להבחין בין רגיעה זמנית לבין הסדרה יציבה, ולהיערך לאפשרות שהמחלוקות על מינרלים, טכנולוגיה וטייוואן יתלקחו מחדש.

מבחינת ישראל, ניהול יציב יותר של היריבות עשוי לצמצם סיכוני הסלמה ושיבושים כלכליים, אך אינו מבטיח שינוי במדיניות הסינית כלפי איראן. לפיכך מומלץ להתמקד בצעדים הבאים:

- להעמיק את התיאום עם ארה"ב בסוגיה האיראנית. על ישראל להציג לווינגטון סדרי עדיפויות ברורים ולבקש כי כל הבנה עם בייג'ינג תיבחן לפי תרומתה לצמצום האיום האיראני, ולא לפי עצם קיומו של שיח סיני-אמריקאי.
- לבחון את נכונות סין לפעול באמצעות מדדים מעשיים. יש לעקוב אחר יישום הבנות

הנוגעות לאיראן, ככל שיושגו, ואחר צעדים סיניים לצמצום הסלמה ולשמירת חופש השיט. יש להבחין בין יכולתה של בייג'ינג להשפיע על טהראן לבין נכונותה להפעיל השפעה זו.

- למפות תלות בחומרי גלם ובטכנולוגיות חיוניות. על משרדי הממשלה, בשיתוף התעשייה, לזהות נקודות תורפה באספקת מינרלים קריטיים, מגנטים ורכיבים חיוניים, ולקדם מקורות חלופיים ומלאים בהתאם לצורכי המשק והביטחון.
- להתאים שיתופי פעולה טכנולוגיים למסגרת התיאום עם וושינגטון. החלטות בתחומי הבינה המלאכותית, השבבים והתשתיות הרגישות צריכות להביא בחשבון ביטחון מידע, מגבלות יצוא והשלכות על הגישה לטכנולוגיה אמריקנית.
- לשמר ערוצי שיח ממוקדים עם בייג'ינג. ישראל יכולה להציג את חשיבות מניעת ההסלמה ושמירת נתיבי הסחר כאינטרסים משותפים, תוך הערכה זהירה של המחיר שסין מוכנה לשלם ושל יכולתה להביא לשינוי בהתנהלות איראן.

כותב המאמר הוא פרופ' מרדכי חזיזה שהוא פרופסור חבר בחוג לפוליטיקה וממשל ובחוג ללימודים רב-תחומיים במדעי החברה במכללה האקדמית אשקלון. מחקריו מתמקדים בפוליטיקה הבינלאומית של אזור המזרח התיכון וצפון אפריקה, עם דגש מיוחד על השפעתה ומעורבותה הגוברת של סין במרחב זה.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.